

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ**

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДЛЯ НАПИСАННЯ ТА
ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА**
для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти
галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта
предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література
освітньої програми «Українська мова і література»

Ужгород - 2024

Методичні рекомендації для написання та захисту кваліфікаційної роботи магістра для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література освітньої програми «Українська мова і література» / Укладачі: Тиховська О.М., Вегеш А.І., Лавер О.В. Ужгород, 2024. 57 с.

Методичні рекомендації містять інформацію, необхідну здобувачеві другого (магістерського) рівня вищої освіти для якісного виконання кваліфікаційної роботи магістра. У посібнику розглянуто важливі етапи виконання, апробації та захисту наукової роботи. Укладачі пропонують корисні поради щодо збору, систематизації та аналізу наукової літератури, висвітлюють особливості структурування кваліфікаційної роботи, загальні вимоги до оформлення наукового тексту тощо.

Укладачі:

Тиховська О.М., доктор філол. н., професор кафедри української літератури;
Вегеш А.І., кандидат філол. н., доцент кафедри української мови;
Лавер О.В., кандидат філол. н., доцент кафедри української мови.

Рецензенти:

Пискач О.Д., канд. філол. н., доцент кафедри української мови;
Балла Е.Ю., канд. філол. н., доцент кафедри української літератури.

Відповідальний за випуск – Венжинович Н.Ф., докт. філол. н., професор, завідувач кафедри української мови.

Рекомендовано до друку вченою радою філологічного факультету Ужгородського національного університету, протокол № 11 від 28 червня 2024 р.

©Тиховська О.М., 2024 р.

©Вегеш А.І., 2024 р.

©Лавер О.М., 2024 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2024 р.

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	4
2. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА Й АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ.....	9
3. НАУКОВА РОБОТА І ПРАВИЛА ПАСПОРТИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	13
4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА, ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	18
5. ПОРАДИ ЩОДО РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ.....	31
6. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ.....	34
7. СПІВПРАЦЯ З НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ.....	36
8. РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ.....	39
9. АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА.....	40
10. ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ.....	45
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	47
Інформаційні ресурси в мережі Інтернет.....	50
Додаток 1.	53
Додаток 2.	55
Додаток 3.	56

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

ДО ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Магістерська робота – індивідуальне завдання практико-орієнтованого та науково-дослідницького характеру, яке студент виконує на завершальному етапі фахової підготовки. Воно є однією із форм оцінювання практичних навичок здобувача, отриманих протягом навчання, та містить елементи новизни має практичне значення. Магістерська робота засвідчує, як студент володіє методологією наукового дослідження, узагальнює та аналізує наукові джерела, художні тексти, мовний матеріал, працює з науково-критичною літературою. Виконання і захист магістерської роботи дають змогу визначити рівень теоретичної та практичної підготовки здобувача, його умінь проводити наукове дослідження й описувати його в тексті магістерської праці.

Виконання магістерської роботи охоплює кілька основних етапів: вибір теми; вибір методів дослідження й робота з літературними/мовними джерелами; вивчення законодавчих і нормативних актів; складання бібліографії; узагальнення матеріалів; збір, систематизацію й аналіз фактичних даних, на матеріалах яких виконується магістерська робота; обґрунтування конкретних розробок і пропозицій щодо вирішення проблеми дослідження; написання роботи за її структурними елементами; оформлення тексту на персональному комп'ютері; підготовку до захисту (подання на відгук науковому керівникові закінченої роботи; ознайомлення з рецензією; написання тексту виступу, відбір та оформлення ілюстративного матеріалу, що виноситься на захист, створення презентації).

За змістом магістерської роботи та під час її захисту встановлюються: рівень знань, умінь і навичок магістранта за спеціальністю; вміння вивчати й узагальнювати джерела; здатність самостійно проводити наукові дослідження, систематизувати й узагальнювати фактичний матеріал; уміння самостійно обґрунтовувати висновки, надавати практичні рекомендації за результатами магістерського дослідження.

Отже, виконання магістерської роботи має на меті виявити відповідність рівня підготовки магістранта вимогам освітнього стандарту й кваліфікаційної характеристики спеціальності, що є підставою присвоєння йому відповідної кваліфікації й видачі диплома.

Написання магістерської роботи починається з вибору теми дослідження. Тема магістерського дослідження може бути обрана з переліку тем, запропонованих кафедрою української літератури та кафедрою української мови.

Під час розробки тематики магістерських робіт викладачі враховують ступінь вирішення запропонованих для дослідження проблем, актуальність, можливість одержання необхідних даних для виконання магістерських робіт, здібності студентів, рівень їхньої теоретичної та практичної підготовки.

Тематика магістерських робіт, яка щорічно розробляється кафедрами, затверджується наказом ректора ЗВО. Тема магістерського дослідження повинна бути актуальною, мати практичну цінність та відповідати сучасному стану й перспективам розвитку літературознавства/мовознавства й галузі освіти, ґрунтуватися на використанні адекватних меті дослідження методів дослідження. Формулювання теми має бути коротким, лаконічним і відповідати сутності обраної для дослідження проблеми.

Магістерська робота – самостійна праця здобувача, що є формою підсумкової атестації за навчальний рік, обсягом 50-70 сторінок. Виконання письмового дослідження допомагає здобувачеві поступово, від реферативного шляху осягнення наукової проблеми, прийти до самостійного дослідження, яким є магістерська робота.

Відповідно до освітньо-професійної програми «Українська мова та література», написання кваліфікаційної роботи магістра сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК. Здатність розв'язувати складні задачі або проблеми в галузі освіти, що передбачає здійснення інновацій та/або проведення педагогічних досліджень і характеризується невизначеністю умов.

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК 6. Здатність генерувати нові ідеї (креативність) та приймати обґрунтовані рішення.

ЗК 7. Здатність розробляти та презентувати освітні проєкти, управляти ними та мотивувати виконавців на досягнення спільної мети.

ЗК 8. Здатність здійснювати науково-педагогічні дослідження, прогнозувати та презентувати їх результати.

ЗК 9. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 11. Готовність до безперервного навчання та оволодіння сучасними знаннями.

ФК 1. Здатність до поглиблення знань і розуміння предметної галузі та професійної діяльності.

ФК 9. Здатність критично осмислювати історичні надбання та новітні досягнення філологічної науки, необхідні для професійної та/або інноваційної діяльності вчителя.

ФК 10. Здатність оперувати методами наукового аналізу та структурування мовного й літературного матеріалу з урахуванням класичних і новітніх методів, прийомів, методик.

ФК 11. Здатність застосовувати на практиці знання про принципи, методи та прийоми аналізу художнього тексту.

ФК 12. Здатність застосовувати поглиблені знання із мовознавства та літературознавства для вирішення професійних завдань; вільно користуватися спеціальною термінологією.

ФК 14. Здатність використовувати когнітивно-дискурсивні вміння, спрямовані на сприйняття й створення зв'язних монологічних і діалогічних текстів в усній і писемній формах, володіти методикою розвитку мовленнєвої компетенції учнів у процесі говоріння й підготовки творчих робіт.

ФК 15. Здатність планувати, організовувати, виконувати та презентувати прикладне дослідження з української мови, української літератури,

застосовувати елементи теоретичного й експериментального дослідження в професійній діяльності.

ФК 16. Здатність до ефективної й компетентної участі в різних формах наукової комунікації (конференції, круглі столи, дискусії, наукові публікації) у сфері освіти.

ФК 17. Здатність до розв'язання складних професійно-педагогічних проблем, які вимагають інтеграції знань із різних наук.

Відповідно до освітньої програми «Українська мова та література» виконання та захист кваліфікаційної роботи магістра має забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

ПН 1. Демонструє вміння застосовувати знання з психології, педагогіки, українського мовознавства та літературознавства, методики навчання української мови та літератури у практичних ситуаціях здійснення освітньої діяльності, поглиблює знання з предметної області.

ПН 2. Демонструє вміння використовувати цифрові освітні ресурси, інформаційні та комунікаційні технології для пошуку, обробки та обміну інформацією у професійній діяльності, презентації власних та спільних результатів, реалізації дистанційного та змішаного навчання тощо.

ПН 6. Визначає і характеризує основні принципи, закони та методики науково-педагогічних досліджень; описує апарат науково-педагогічного дослідження, демонструє навички презентації результатів науково-педагогічного дослідження.

ПН14. Демонструє дотримання культури академічної доброчесності у власній діяльності та демонструє вміння формувати її в учнів.

ПН 15. Орієнтується в різних мовознавчих та літературознавчих напрямках і школах, критично осмислює історичні надбання та новітні досягнення мовознавчої та літературознавчої науки, демонструє власну інтерпретацію літературних та мовних явищ.

ПН16. Володіє вміннями виконувати власне дослідження (проект, освітній практико орієнтований проект), узагальнювати й оприлюднювати результати

діяльності з розроблення актуальної проблеми (у фахових виданнях, виступах тощо).

PH 17. Застосовує сучасні методики й технології, зокрема інформаційні, для успішного й ефективного здійснення професійної діяльності та забезпечення якості дослідження в галузі викладання та навчання української і літератури.

PH 18. Уміє застосовувати різні мовознавчі, літературознавчі методи дослідження та системного аналізу літературних текстів, визначати їхні композиційні, жанрові та стилістичні особливості.

PH 19. Уміє застосовувати поглиблені знання з теорії української мови та літератури для вирішення професійних завдань, вільно користується спеціальною термінологією.

PH21. Уміє створювати зв'язні монологічні і діалогічні тексти в усній і писемній формах, володіє методикою формування мовленнєвої компетенції здобувачів освіти.

PH 22. Здійснює науковий аналіз мовного, мовленнєвого й літературного матеріалу, інтерпретує та структурує його з урахуванням доцільних методологічних принципів, формулює узагальнення на основі самостійно опрацьованих та апробованих даних.

Мета виконання магістерських робіт: *навчальна* – поглибити й систематизувати набуті знання; *виховна* – виховати професійні якості, поглиблюючи інтерес до наукового дослідження як складової ланки роботи вчителя-словесника; *розвивальна* – стимулювати до творчого та самостійного наукового пошуку, літературознавчого/мовознавчого аналізу, застосування методики викладання, систематизації та узагальнення набутих знань.

2. НАУКОВО-ДОСЛІДНА РОБОТА ЗДОБУВАЧА Й АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

При написанні наукового дослідження здобувач повинен дотримуватися академічної доброчесності. Зміст і значення поняття **«академічна доброчесність»** прописані у Законі України «Про освіту» (від 05.09.2017 № 2145-УІІ) та в Законі України «Про вищу освіту». Тут наголошується: «...відповідно до пункту 1 частини першої статті 1 Закону України «Про вищу освіту» академічна доброчесність – сукупність етичних принципів та визначених Законом України «Про освіту», цим Законом та іншими законами України правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень».¹

Як зазначено в Положенні про організацію навчального процесу в ДВНЗ УжНУ від 24.12.2020 року: «порушеннями академічної доброчесності вважаються академічний плагіат, самоплагіат, фабрикація, фальсифікація, списування, обман, хабарництво, необ'єктивне оцінювання»¹. З повним текстом зазначеного Положення можна ознайомитися тут:

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>

Спираючись на документацію МОН, пропонуємо фрагменти глосарію, пов'язані з академічною доброчесністю:

«Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої)

---

¹ Міністерство освіти і науки України. Керівникам закладів вищої освіти Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист від 24.10.2017 року. URL: [https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223\(20.07.23\)](https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223(20.07.23)).

¹ Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №61/ 01-04 від 24.12.2021 р. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ». С.3. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357> (20.07.23).

діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень (ст.42 ЗУ «Про освіту»).

Академічна свобода – самостійність і незалежність учасників освітнього процесу під час провадження педагогічної, науково-педагогічної, наукової та/або інноваційної діяльності, що здійснюється на принципах свободи слова і творчості, поширення знань та інформації, проведення наукових досліджень і використання їх результатів та реалізується з урахуванням обмежень, встановлених законом: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Академічна свобода, як і будь-яка свобода, не є абсолютною. Її обмеження допускаються з метою захисту прав інших людей, якщо ці обмеження є домірними тому суспільному злу, на відвернення якого вони спрямовані. Оскільки академічна свобода тісно пов'язана з свободою висловлювання, слід мати на увазі, що остання гарантує право висловлювати не лише погляди, що сприймаються схвально, але також ті, що розходяться із загальновизнаними, або спроможні образити, шокувати чи непокоїти. Викладені вище міркування потребують додаткової уваги щодо можливого обмеження академічної свободи у контексті етики наукових досліджень (якщо йдеться про дослідження над людьми і т. ін.).

Наукова доброчесність (research integrity) – здійснення наукових досліджень у спосіб, який дозволяє іншим мати довіру до методів, що використовувалися, та до результатів, що одержані, а також додержання професійних стандартів. Недостатня академічна якість (poor academic quality, poor academic practice) – це академічний проступок, який характеризується наявністю помилок у цитуванні при загалом присутніх спробах автора робити посилання. Недостатня академічна якість належить до поганих практик цитування (наприклад, копіювання незначного за обсягом тексту, що запозичений із джерела без належного цитування у тексті при наявності джерела у бібліографії, або включення незначного за обсягом тексту з посиланням, але без використання лапок), яких необхідно уникати. Недбайливе цитування (sloppy authorship, sloppy science) – недбайливе звернення до джерельної бази, що

означає наявність спроби автора зробити посилання, проте зробленої недосконало, неохайно, недбайливо.

Псевдоавторство (ghostwriting) – практика підміни авторства, написання роботи чи її частини на замовлення. Дослівний переклад “ghost writer” – примараписар, тобто особа, яка наймається для написання наукової роботи, промови, літературного, публіцистичного та іншого тексту, та передає офіційне авторство іншій особі. Одним із видів псевдоавторства є “додавання” співавторів до текстів, яких вони не писали.

Сфабриковані посилання (fabricated references) – підробка посилання, спроба зробити його схожим на якісну цитату, коли воно таким не є, або приховати справжнє джерело, з якого скопійований матеріал. Самі по собі сфабриковані посилання не вважаються плагіатом, а радше проступком, який може супроводжувати плагіат.

Тож здобувач повинен розуміти, яка відповідальність покладена на нього при виконанні наукового дослідження.

На кафедрах української мови та української літератури кваліфікаційні роботи студентів проходять комп’ютерну перевірку на унікальність з метою виявлення і запобігання академічного плагіату. Згідно з п. 4.3.2 Положення про академічну доброчесність у ДВНЗ «Ужгородський національний університет» перевірка кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти проводиться відповідальними особами кафедр за допомогою системи StrikePlagiarism або Unicheck на основі наданого електронного варіанта роботи у форматах *.doc або *.pdf.³ Інформацію про результат перевірки кваліфікаційної роботи на плагіат науковий керівник озвучує на засіданні кафедри разом із відгуком про готовність магістерського дослідження до захисту.

Рішенням Вченої ради філологічного факультету ДВНЗ «Ужгородський національний університет» встановлено такі показники оригінальності тексту наукової роботи здобувача:

Високий рівень унікальності	Понад 90%	Текст вважається унікальним, робота допускається до захисту.
Середній рівень унікальності	Від 70 % до 89 %	Унікальність тексту достатня, але слід перевірити наявність покликань на першоджерела, робота допускається до захисту.
Низький рівень унікальності	Від 60 % до 69 %	Довідка та звіт про перевірку роботи передаються на кафедру, робота після доопрацювання може бути допущена кафедрою до захисту.
Недостатній рівень унікальності	Менше ніж 60 %	Довідка та звіт про перевірку роботи не передаються на кафедру у зв'язку з недостатнім рівнем унікальності тексту, робота відхиляється.

Відповідно до результатів експертної оцінки кваліфікаційної роботи на засіданні кафедри формулюють рішення про допуск роботи до захисту або її відхилення. Більш детальну інформацію про академічну доброчесність здобувач може отримати, ознайомившись із Положенням про академічну доброчесність в Ужгородському національному університеті. URL:

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>

Порядком перевірки кваліфікаційних робіт на унікальність із використанням програмно-технічних засобів. URL:

<https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/65797>

3. НАУКОВА РОБОТА І ПРАВИЛА ПАСПОРТИЗАЦІЇ ЛІТЕРАТУРИ

Одним зі складних елементів при написанні магістерської роботи є оформлення джерельної бази дослідження. Не зрозумілими для здобувачів виявляються розділові знаки і необхідність дотримуватися певної послідовності при описі літератури. Проте відповідна паспортизація наукової літератури вказує на опанування здобувачами важливих стандартів оформлення магістерської роботи, тому до цієї частини дослідження потрібно поставитися вкрай уважно.

Сучасне дослідження оформляємо згідно з документу ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40)¹

Правила паспортизації літератури описано в Національному стандарті України й розроблено Державною науковою установою «Книжкова палата України ім. Івана Федорова». У скороченому варіанті ці правила називають ДСТУ (державний стандарт України). Нині ми користуємося вимогами ДСТУ 8302:2015, які впроваджені в широкий вжиток з 1 липня 2016 року.

Як зазначається в документі, «цей стандарт установлює види бібліографічних посилань, правила та особливості їхнього складання й розміщування у текстах. Бібліографічне посилання, що є частиною довідкового апарата документа, наводять у формі бібліографічного запису. Бібліографічні відомості про цитовані або згадувані в тексті документи на будь-яких носіях інформації, що є об'єктами бібліографічного посилання, мають бути достатніми для їхньої загальної характеристики, ідентифікування та пошуку» (Інформація та документація. Бібліографічне посилання ДСТУ 8302:2015. Київ, 2016. 37с.)

Електронний

ресурс:

https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf

---

¹ Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). Київ, 2016. С.2. (37 с.). URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf (20.07.23).

У Розділі «Сфера застосування» цього стандарту зазначається, що «Стандарт поширюється на бібліографічні посилання в опублікованих і неопублікованих документах незалежно від носія інформації. Стандарт призначено авторам творів, видавцям, фахівцям редакцій засобів масової інформації тощо».¹ Таким чином, **при написанні магістерської роботи необхідно використовувати зазначені стандарти.** Правильна паспортизація джерела дає можливість читачеві одразу зрозуміти його характеристики, а бібліотекареві – швидко віднайти необхідну працю.

За чинним стандартом описуємо літературу таким чином:

Один автор

1. Мойсей А. Магія і мантика у народному календарі східнороманського населення Буковини. Чернівці: Друк Арт, 2008. 320 с.
2. Барчан В. Юрій Станинець: текст і контекст : монографія. Ужгород: РІК – У, 2022. 192 с.

Два автори

1. Білоус П.В., Білоус О.П. Українська література XI-XVIII ст. : навч. посіб. для самостійної роботи здобувача. Київ: ВЦ «Академія», 2010. 360 с.

Три автори

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури : підручник / за наук. ред. О. Галича. Київ : Либідь, 2001. 488 с.

Чотири і більше авторів

1. Основи охорони праці: підручник / О.І. Запорожець та ін. Київ : ЦУЛ, 2016. 264 с.
2. Клименко М.І., Панасенко Є.В., Стреляєв Ю.М., Ткаченко І.Г. Варіаційне числення та методи оптимізації : навч. посіб. Запоріжжя: ЗНУ, 2015. 84 с.
3. The mutual fund industry: Competition and investor welfare / R. G. Hubbard et. al. New York, NY : Columbia University Press, 2010. 256 p.

Автор(и) та редактор(и)/ упорядники

1. Керекеш Ю. Вибрані твори: Парубкова дочка. До 100-річчя від дня народження / упоряд. : О. Новікова, О. Гаврош. Ужгород : Карпати, 2021. 432 с.
2. Дахно І.І., Алієва-Барановська В.М. Право інтелектуальної власності: навч. посіб. / за ред. І.І. Дахна. Київ : ЦУЛ, 2015. 560 с.

---

¹ Приклади оформлення бібліографічного опису у списку використаних джерел згідно ДСТУ 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). Київ, 2016. С.4. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf (20.07.23).

Без автора

1. Антологія української літературно-критичної думки першої половини ХХ століття / уряд. В. Агеєва. Київ: Смолоскип, 2016. 904 с.
2. Літературне Закарпаття 2020-2021: альманах / уряд. Василь Кузан. Ужгород : Видавництво Олександри Гаркуші, 2021. 320 с.
3. Twenty-four hours a day. Miami, FL : BN Publishing, 2010. 400 p.

Багатотомні видання

1. Літературознавча енциклопедія: у двох томах / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 1. 608 с.
2. Літературознавча енциклопедія: у двох томах / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ: ВЦ «Академія», 2007. Т. 2. 624 с.

Стаття з багатотомного видання

1. Сюжет. *Літературознавча енциклопедія*: у двох томах / авт.-уклад. Ю.І. Ковалів. Київ : ВЦ «Академія», 2007. Т. 2.

Частина видання, книги

1. Алексєєв В.М. Правовий статус людини та його реалізація у взаємовідносинах держави та суспільства в державному управлінні в Україні. *Теоретичні засади взаємовідносин держави та суспільства в управлінні*: монографія. Чернівці, 2012. С. 151–169.
2. Сенько І. Міфологічні оповіді про велетів. *Слухай, сину...: фольклорні скарби подружжя Марії і Михайла Сеньків із закарпатського села Келечин у записках їх сина Івана*. Ужгород : ТИМРАНИ, 2022. С. 260–281с.

Монографії

1. Мушкетик Л. Фольклор українсько-угорського порубіжжя. Київ: Український письменник, 2013. 496 с.
2. Тиховська О. Магія та міфологія в українському фольклорі Закарпаття: етнопсихологічний аспект. Ужгород: РІК-У, 2021. 512 с.
3. Тиховська О. Українська народна чарівна казка: психоаналітичний аспект. Монографія. Видання друге, доповнене. Київ: Видавництво Ростислава Бурлаки, 2023. 416 с.

Розділ у монографії

Тиховська О. Замовляння та магічні ритуали як специфічні способи вираження лінгвального та екстралінгвального аспектів комунікації / Лінгвальний та екстралінгвальний аспекти комунікації в мультикультурному середовищі Закарпаття: монографія. Ужгород: РІК-У, 2021. С. 281–323.

Передмова та післямова до книги

1. Ігнатівич О. Поезія на хвилях життя : передмова. *Густі В. Вибране*. Ужгород : ТІМРАНИ, 2021. С. 5–28.
2. Федака Д. Дивосвіт Дмитра Кешелі, або Що нашіптують йому небеса : післяслово. *Кешеля Д. Прирічанські характери*. Ужгород : Карпати, 2005. С. 391–396.

Тези доповідей, матеріали конференцій

1. Антонович М. Жертви геноцидів першої половини ХХ століття: порівняльно-правовий аналіз. *Голодомор 1932-1933 років: втрати української нації* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 4 жовт. 2016 р. Київ, 2017. С. 133–136.
2. Анциперова І. І. Історико-правовий аспект акту про бюджет. *Дослідження проблем права в Україні очима молодих вчених* : тези доп. всеукр. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 24 квіт. 2014 р.). Запоріжжя, 2014. С. 134–137.
3. Тиховська О. Психологічне підґрунтя уявлень про межу в народних віруваннях Закарпаття. *Матеріали Міжнародної конференції «Фольклор – стратегічний ресурс нації»*. Дванадцять фольклористичні читання, присвячені професору Лідії Дунаєвській. Київ, 2019. С. 113–117.

Статті з продовжуваних та періодичних видань (журнал)

1. Тиховська О. Етнопсихологічна специфіка образів деміургів у космогонічних колядках українців. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В.І. Вернадського*. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Київ, 2021, Том 31 (70). №2. С. 68–75.
2. Tykhovska O. Psychological Basis of the Image of a Dead Lover in Mythology of Transcarpatia and P. Kulish's Story «About, Why the Peshevtsov Pond Was Dried up in the Town of Voronezh». *Філологічні трактати*. Сумський державний університет, Харківський національний університет імені В. Н. Каразіна 2020. Том 12. №1. С. 117–125.
3. Тиховська О. Етнопсихологічний аспект рослинної магії в купальській обрядовості українців Закарпаття першої половини ХХ століття. *Актуальні питання суспільних наук та історії медицини. Спільний українсько-румунський науковий журнал (АПСНІМ)*. Серія: Філологія. 2020. Вип. 3 (27). С. 91–96.
4. Bletskan D. I., Glukhov K. E., Frolova V. V. Electronic structure of 2H-SnSe₂: ab initio modeling and comparison with experiment. *Semiconductor Physics Quantum Electronics & Optoelectronics*. 2016. Vol. 19, No 1. P. 98–108.

(газетна стаття)

1. Густі В. Горам – бути високими. *Молодь Закарпаття*. 1980. 12 квіт.

Інші видання. Законодавчі та нормативні документи

1. Конституція України : офіц. текст. Київ : КМ, 2013. 96 с.
2. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 р. № 2145- VIII. *Голос України*. 2017. 27 верес. (№ 178-179). С. 10–22.

Архівні документи

1. Матеріали Ради Народних комісарів Української Народної Республіки. *ЦДАВО України* (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 1061. Оп. 1. Спр. 8–12. Копія; Ф. 1063. Оп. 3. Спр. 1–3.
2. Наукове товариство ім. Шевченка. *Львів. наук. б-ка ім. В. Стефаніка НАН України*. Ф. 1. Оп. 1. Спр. 78. Арк. 1–7.

Стандарти

1. ДСТУ 7152:2010. Видання. Оформлення публікацій у журналах і збірниках. [Чинний від 2010-02-18]. Вид. офіц. Київ, 2010. 16 с. (Інформація та документація).
2. ДСТУ 3582:2013. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила (ISO 4:1984, NEQ; ISO 832:1994, NEQ). [На заміну ДСТУ3582-97; чинний від 2013-08-22]. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с. (Інформація та документація).

Бібліографічні покажчики

1. Надія Панчук : біобібліографічний покажчик /уклад.: М.Б. Бадида, Л.О. Падяк, відп. за вип. О.А. Канюка. Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2015. 68 с. (Серія «Культура краю в особах»).
2. Галина Малик : біобібліографічний покажчик / уклад.: М.Б. Бадида, відп. за вип. О.А. Канюка. Ужгород : Вид-во В. Падяка, 2016. 202 с. (Серія «Культура краю в особах»).

Електронні ресурси

1. Юлдашева Л. Заголовок як особлива номінантно-предикативна одиниця. *Філологічний часопис*, 2016. №1 (7). С.87-93. URL : https://library.udpu.edu.ua/library_files/filologichniy-chacopys/2016/1/13.pdf (дата звернення 15.11.19)

Автореферати дисертацій

1. Товт О. Історична драматургія М. Костомарова: проблематика, поетика : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Івано-Франківськ, 2019. 20 с.
2. Поцелуйко А. Загальноіндоевропейські міфологічно-релігійні архетипи та їх вияв в українській духовній традиції: автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.11. Київ, 2004. 22 с.

Дисертації

1. Талабірчук О.Ю. Проза Івана Яцканина: проблематика, поетика : дис... канд. філол. наук : 10.01.01 / Київський ун-т ім. Б. Грінченка. Київ, 2016. 198 с.

4. СТРУКТУРА КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА ПОСЛІДОВНІСТЬ ВИКОНАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

Незалежно від обраної теми дипломна робота має містити такі елементи:

1. Титульний аркуш.
2. Реєстрацію, підписи завідувача кафедри та рецензента.
3. Анотації українською та англійською мовами.
4. Зміст.
5. Перелік умовних скорочень (за необхідності).
6. Вступ.
7. Основну частину, яка складається з розділів та підрозділів.
8. Висновки.
9. Список використаної літератури.
10. Додатки (за необхідності).

Титульний аркуш є першою сторінкою роботи. Його вигляд поданий у **Додатку 1**. На ньому зазначаються назва вищого навчального закладу, факультету, кафедри, де виконується робота, прізвище, ім'я, ім'я по батькові студента, повна назва теми роботи, шифр і найменування спеціальності, учене звання, прізвище та ініціали наукового керівника, рік і місце виконання роботи.

Титульний аркуш є своєрідним обличчям роботи, тому до його оформлення слід підходити дуже ретельно. У ньому не припустимі помилки, неправильне написання теми роботи, назви вишу, факультету, кафедри чи даних про наукового керівника.

На зворотному боці титульного аркуша подається інформація про реєстрацію роботи на кафедрі, дозвіл на допуск до захисту з підписами завідувача кафедри та рецензента (**Додаток 2**).

Обов'язковими є **анотації** українською та англійською мовами (**Додаток 3**). В анотації коротко викладається наукова проблема та її актуальність, вказується мета та головні завдання, об'єкт та предмет

дослідження, структура роботи та ключові слова, які використовуються в тексті найчастіше.

На наступній сторінці розміщується ЗМІСТ із позначенням сторінок, на яких кожний з елементів плану викладений у роботі. Усі розділи й підрозділи, що є в плані, мають бути виділені в тексті заголовками і підзаголовками. Необхідно намагатися зробити так, щоб усі питання плану були добре структурованими в систему, у якій кожний наступний пункт розвиває і доповнює попередні. При цьому в роботі не може бути менше двох розділів.

Якщо в роботі використовується значна кількість скорочень, абревіатур, символів, позначень, то їх варто виокремити на аркуші, який позначається таким чином: ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ. У ньому зазначається скорочення та подається їх повне значення. При наявності цього структурного елементу роботи розшифровувати скорочення в основному тексті не потрібно.

Рекомендації до написання «ВСТУПУ»

«ВСТУП» (7-10 сторінок) – початковий етап дослідження, у якому необхідно розкрити стан і значущість порушеної в магістерській роботі проблеми, обґрунтувати необхідність проведення дослідження, критично проаналізувати існуючі погляди на проблему, шляхи її розв’язання та вмотивувати актуальність (доцільність) наукової праці; зазначити мету (сутність проблеми) й завдання (послідовність наукових кроків, що ведуть до розкриття сутності дослідження) роботи, об’єкт та предмет дослідження (що співвіднесені між собою як загальне і часткове); практичне значення роботи, наукову новизну, вказати методи, на яких базуватиметься науковий аналіз.

Важливим змістовим компонентом «ВСТУПУ» є огляд літературознавчої/мовознавчої, методичної літератури, що передбачає лаконічну характеристику розвитку наукової думки із зазначеної проблеми. Висвітлення теоретико-методологічної бази дослідження передбачає: 1) перелік прізвищ дослідників, теоретичні напрацювання котрих лягли в основу магістерської; 2) зазначення методів дослідження (способи дослідження, що допомагають здійснити наукову роботу). Методи дослідження є як загально-наукові (аналіз,

синтез, індуктивно-дедуктивний, дедуктивно-індуктивний, ретроспективний в часі...), так і специфічно літературознавчі, мовознавчі. Магістрант повинен вказати, у якому випадку був використаний той чи інший метод. Не варто вказувати метод, який не використовувався під час написання роботи.

Під час виконання кваліфікаційної роботи магістра використовують загальнонаукові методи (індукція й дедукція, різні види аналізу, синтез, зіставлення, порівняння, класифікації, типологізації тощо) і спеціальні, лінгвістичні (вибір оптимальних різновидів таких методів залежить насамперед від тематики дослідження: описовий, історичний, порівняльно-історичний, зіставний, структурний, дистрибутивний, стилістичний тощо). Особливістю сучасних мовознавчих досліджень є, безперечно, їх комплексний і системний характер, що передбачає актуалізацію кількох методів водночас: як теоретичних, так і емпіричних.

Для стрункості побудови огляду літератури використовують такі словосполучення та вирази:

- учений вважає...
- дослідник простежує...
- літературознавець наголошує...
- на думку вченого...
- погоджуємося (не можемо погодитися) з судженням...
- як слушно вказує автор...
- підтримуючи думку науковця... тощо.

Огляд наукових джерел приводить до розуміння, наскільки глибоко осмислена/не осмислена науковцями обрана тема магістерської роботи. Тож наприкінці викладу слід зробити висновок про ступінь дослідженості проблеми загалом, а відтак сформулювати актуальність роботи. **Актуальність дослідження** – обов'язкова вимога до кваліфікаційної роботи, критерій, за яким здійснюється її оцінка. Тому цілком природно, що вступ до роботи має містити обґрунтування актуальності обраної теми. Магістрант повинен пояснити, чому важливо досліджувати саме цю тему. Висвітлення актуальності повинно бути

стислим. Потрібно коротко викласти: сутність проблеми дослідження; суттєве значення для подальшого розвитку відповідної галузі науки; соціальну значущість проблеми дослідження; доцільність роботи та її відмінність у порівнянні з уже відомими фактами.

Обґрунтовуючи актуальність теми, варто послуговуватися такими словами й виразами:

- потреба нового осмислення (проблеми, художнього твору);
- необхідність перегляду (теми, проблемних питань, художнього твору);
- актуальність дослідження зумовлена відсутністю (досліджень...);
- необхідність поглибленого вивчення (теми/ проблеми);
- важливість відтворення цілісної картини (явища) тощо.

Наукова новизна магістерської роботи – передбачає новий підхід до аналізу твору, осмислення теми. Обґрунтовуючи наукову новизну своєї дипломної роботи, автор повинен вказати, які з наукових результатів його дослідження отримані вперше, які удосконалені, а які здобули подальший розвиток.

Наступним етапом є формування мети і завдань дослідження. Мета дослідження має узгоджуватися з назвою роботи, об'єктом і предметом дослідження. Мета кваліфікаційної роботи магістра - це кінцевий результат дослідження, який передбачає вирішення визначеної проблеми; завдання - це певні етапи досягнення цього результату. **Мета** роботи реалізується через конкретні завдання. Студент повинен відповісти на питання - для чого він досліджує цю проблему. Мета формується лаконічно, одним реченням і повинна впливати з теми роботи. Наприклад, тема роботи «Інформаційне наповнення літературно-художніх антропонімів у романі «Максим Гонтар» Володимира Лиса» .

Формулюючи мету магістерської роботи, доцільно вживати такі слова:

- висвітлити...
- дослідити...
- простежити...

Відповідно до визначеної мети складаються **завдання**, які деталізують та розкривають мету. Формулювати завдання слід якомога докладніше та лаконічніше, оскільки їхній опис становитиме зміст розділів і параграфів роботи. Виходячи із завдань дослідження, автор повинен зробити висновки до своєї роботи. Слід пам'ятати, що завдання повинні бути повною мірою розкриті в основному змісті роботи. Не варто визначати надто велику кількість завдань, адже їх важко буде виконати, також не варто визначати надто мало завдань, адже в такому разі постануть сумніви стосовно виконання мети роботи.

Для окреслення завдань роботи (передбачають перелік послідовних дій) можна використати такі слова:

- визначити..,
- систематизувати..,
- розкрити..,
- проаналізувати..,
- узагальнити..,
- охарактеризувати... тощо.

Визначення об'єкта і предмета дослідження (об'єкт дослідження – окреслює загальний процес чи явище, у контексті якого пролягає дослідження, а предмет – частина від загального, конкретний складник, що корелюється з темою магістерської роботи). Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться як загальне і часткове. Тобто предмет дослідження - це та частина об'єкта, яка безпосередньо вивчається. При визначенні об'єкта і предмета дослідження слід виходити з того, що об'єкт є ширшим, ніж предмет. Якщо об'єкт дає відповідь на питання «що досліджується», то предмет визначає окремі аспекти аналізу досліджуваної проблеми.

Практичне значення дослідження – пояснює, де і як можуть бути використані результати магістерської роботи. У рубриці “Практичне значення дослідження” слід вказати, як результати Вашого дослідження будуть застосовані в навчальному процесі. Напр.: “Результати дослідження можуть бути використані під час навчання української мови/української літератури учнів

старшої школи; укладання підручників та навчальних посібників з української мови/літератури для старшої школи; викладання майбутнім учителям-філологам курсів та спецкурсів з методики навчання української літератури/української мови”.

Теоретичне значення визначають за тим, наскільки авторові вдалося поглибити, доповнити, уточнити мовознавчу теоретичну думку. Практичне значення роботи встановлюється за можливістю використання результатів дослідження в навчальному процесі в школі та закладах вищої освіти, а також в укладанні словників (Напр.: Теоретична цінність нашої розвідки полягає в поглибленні знань про характеристичний заряд та функції літературно-художніх антропонімів у сучасній прозі).

У рубриці “**Апробація результатів дослідження**” слід вказати:

- на яких конференціях, наукових та методичних семінарах оприлюднено дослідницькі результати;
- у яких навчальних закладах упроваджено результати дослідження;
- серед яких учителів та учнів поширено наукові результати;
- які відгуки отримано, напр.: “Результати дослідження були апробовані на міжнародній конференції; на уроках української літератури, на уроках української мови”.

Основна частина

Основна частина кваліфікаційної роботи магістра містить аналіз предмета дослідження, необхідний та достатній для розкриття його суті. Вона складається з розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів. Кожен розділ починається з нової сторінки, його назва друкується великими жирними літерами по центру рядка без крапки в кінці.

Розділи, підрозділи, пункти повинні мати заголовки, підпункти можуть мати, а можуть і не мати назви. Заголовки підрозділів друкують окремим рядком маленькими літерами (крім першої великої) з абзацного відступу після нумерації, яка передбачає номер розділу та порядковий номер підрозділу, що розділені

крапкою. У кінці номера підрозділу має бути крапка. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх також розділяють крапкою.

Основному тексту кожного розділу може передувати передмова з коротким описом обраного напрямку та обґрунтуванням застосованих методів досліджень. У кінці кожного розділу формулюють короткі висновки, що дає змогу вивільнити загальні висновки від зайвого. Основна частина поділяється на теоретичні та практичні розділи.

Теоретичний розділ (перший розділ) містить аналіз наукової літератури відповідно до завдань дослідження, а також певні авторські висновки з вивченням перспектив дослідних пошуків. Здобувач освіти шляхом огляду літератури окреслює основні етапи становлення й висвітлення проблеми, визначає своє місце в її розв'язанні, виявляючи ті питання, які залишилися нез'ясованими.

Практичні розділи (може бути один практичний розділ) містять результати власних досліджень автора із виділенням того нового, що він вносить в опрацювання проблеми.

Під час написання тексту праці необхідно пам'ятати:

- магістрант проводить дослідження самостійно, консультуючись із науковим керівником на етапах його планування та опису структурних частин;
- текст магістерської праці має бути авторським не менше, ніж на 75 відсотків;
- на текстові запозичення (не більше 25 відсотків) слід робити посилання;
- усі наукові припущення та висновки повинні бути обґрунтовані, а посилання – доцільно вжиті;
- слід уникати переліку та реферативності вже опублікованих та доведених наукових даних, які не супроводжуються авторським коментарем.

Найхарактернішою ознакою наукового стилю вважається формально-логічний спосіб викладу матеріалу, у якому важливим є:

- відповідність нормам літературної мови;
- безособовість;

- монологічний характер викладу;
- точність вислову;
- стислість,
- послідовність;
- доступність та ясність (зрозумілість думки) викладу.

У науковій праці слід уникати:

- двозначності висловлювання чи підтексту;
- образності та емоційності висловлювань;
- тавтології, як словесної, так і в цитуванні тих самих слів дослідника, що не мотивовані коментарем автора;
- тавтологій на рівні художнього тексту, коли та сама цитата без вагомій мотивації повторюється упродовж усього дослідження;
- невиправданого вживання іншомовних слів та ускладнених стилістичних конструкцій.

У процесі прочитання літературознавчих джерел важливо звертати увагу на манеру викладу науковцем своєї думки. При написанні магістерської роботи використовуються функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність думки (насамперед, одразу, по-перше, по-друге...), заперечення (однак, а втім, проте, жодним чином...), причинно-наслідкову співвіднесеність (таким чином, внаслідок цього, завдяки цьому, окрім того, зважаючи на), достовірність (справді, зрозуміло, дійсно...), ймовірність (треба гадати, можливо, припустімо...), результат, висновок (отже, підсумовуючи, тож, таким чином...).

У науковій праці часто використовується абзац, щоб виокремити наступну думку. А теоретичний матеріал підкріплюється цитатами з художнього твору (які не мають бути громіздкими, а слугують ілюстрацією чи підтвердженням/запереченням теоретичного матеріалу).

Автору наукового дослідження слід виважено й послідовно осмислювати проблему, не вдаючись до зайвих емоційних зворотів. Робота повинна містити підсумки, узагальнення зроблених спостережень.

Матеріал магістерської роботи слід викладати грамотно, простим науковим стилем. Текст роботи не повинен містити повторів та бути перевантаженим цитатами. Не припустимо переписування тексту з літературних джерел, їх цитування без посилань.

Мова і стиль роботи як частина писемної наукової мови склалися під впливом так званого академічного етикету, сутністю якого є інтерпретація власного і запозичених поглядів з метою обґрунтування наукової істини. Встановлені певні традиції у спілкуванні вчених між собою як в усній, так і в писемній мові.

Найхарактернішою ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Це знаходить своє відображення у всій системі мовних засобів. Науковий виклад складається переважно з роздумів, метою яких є доведення істин, виявлених у результаті дослідження фактів дійсності.

Для наукового тексту характерними є смислова завершеність, цілісність і зв'язність. Для вираження логічних зв'язків застосовують спеціальні функціонально-синтаксичні засоби зв'язку, що вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже), заперечення (проте, тимчасом, але, тим не менше, аж ніяк), причинно-наслідкові відношення (таким чином, тому, завдяки цьому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (тепер звернімося до..., розглянемо, зупинимось на..., розглянувши..., перейдемо до..., необхідно зупинитися на..., необхідно розглянути...), результат, висновок (отже, значить, як висновок, на закінчення зазначимо, все сказане дозволяє дійти висновку, підсумовуючи, слід сказати...).

Для мови наукових праць характерна відсутність експресії. Звідси домінуюча форма оцінки – констатація ознак, притаманних слову, яке визначають.

Обов'язковою вимогою щодо об'єктивності викладення матеріалу роботи є посилання на джерело повідомлення, автора висловленої думки чи якогось

виразу. У тексті цю умову можна реалізувати за допомогою спеціальних вставних слів і словосполучень (за повідомленням, за відомостями, на думку, за даними, на нашу думку тощо).

В наукових роботах зазвичай замість займенника «я» використовують «ми» з огляду на те, що представлення суб'єкта авторства як формального колективу надає більшого об'єктивізму викладенню. Вираження авторства через «ми» дозволяє відобразити власну думку як думку певної групи людей, наукової школи чи наукового напрямку, адже сучасну науку характеризують такі тенденції, як інтеграція, колективність творчості, комплексний підхід до вирішення проблем. Займенник «ми» та його похідні набагато краще передає й відтінює ці тенденції.

Зрештою, наукове дослідження – це добре структурований, систематизований відповідно до обраної методології матеріал, який містить узагальнення, що постали на основі аналітичних і синтезуючих дій науковця

У кваліфікаційній роботі магістра один із розділів або параграфів має містити інформацію про використання результатів наукового дослідження в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти. Це можуть бути конспекти уроків, види вправ, дидактичний роздатковий матеріал. Матеріали дипломної роботи можна використовувати на різних видах (систематичних, епізодичних) позакласної роботи: гуртках, факультативах, спецкурсах.

Напрацювання можуть бути чудовим матеріалом під час проведення ранків, вечорів, тижнів української мови / української літератури; при укладанні кросвордів, вікторин, конкурсів.

Оперативно та в повному обсязі зібрати практичний матеріал, узагальнити його та систематизувати допоможе оволодіння основними методами дослідження: спостереженням, експериментом, бесідою, анкетуванням, інтерв'ю, методом порівняльного аналізу, лінгвостатистичним методом тощо.

Широке використання відомих у науці методів накопичення, вивчення, систематизації фактів та практичного досвіду дасть змогу виконати основне завдання наукового дослідження: поєднати різні роз'єднані знання в цілісну

систему, вивести певні закономірності, визначити подальші тенденції розвитку теорії та практики відповідної сфери діяльності.

Певну частку кваліфікаційної роботи становить цитування. У роботі не повинно бути переписаних із підручників положень і формулювань, а допускаються лише покликання на них. Цитати роблять дослідження вагомішим, допомагають автору підтвердити свою думку чи спростувати інші твердження.

Вимоги до цитування:

- текст цитати беруть у лапки і наводять без змін із збереженням особливостей авторського написання;
- цитування має бути повним, без довільного скорочення авторського тексту та без спотворення думки автора. Пропуск слів, речень, абзаців позначають трьома крапками (...) або крапками в кутових дужках <...>, якщо перед випущеним словом або за ним стояв розділовий знак, то його опускають;
- кожен цитату обов'язково супроводжують покликанням на джерело;
- за непрямого цитування слід максимально точно викладати думку автора, робити відповідні покликання на джерела.

Цитування має бути помірним. Не варто в дипломній роботі наводити занадто багато цитат або використовувати довгі цитати. Перевантаженість тексту цитатами надає роботі компілятивного характеру і створює враження, ніби автор не має власної думки.

Пишучи наукову роботу, дослідник зобов'язаний оформлювати покликання на кожен цитату та приклад, що надасть можливість відшукати потрібне джерело й перевірити точність зазначених відомостей, з'ясувати інформацію, обставини, контекст.

У кваліфікаційній роботі магістра переважно використовують внутрішньотекстові покликання, які бувають двох видів:

1. Після цитати у квадратних дужках записують порядковий номер цитованої праці в списку використаної літератури, який подано в кінці роботи, а тоді через кому записують сторінку, з якої запозичено цитату. Наприклад:

покликання [2, с. 52] слід розуміти, що під № 2 у списку використаної літератури є праця: Белей Л. Українські імена колись і тепер. Київ: Темпора, 2010. 128 с.

2. Після цитати у квадратних дужках зазначають прізвище автора й рік видання праці, тоді після коми – сторінку: [Белей 2010, с. 52]. Можна робити покликання на одне або декілька джерел. Наприклад, на думку Л.О. Белей [17] (або [Белей 2010]); у працях дослідників [12; 14].

Покликання бажано робити на останні видання публікацій, на більш ранні видання – лише в тих випадках, коли праці не мають перевидань.

Слід користуватися загальноприйнятими скороченнями слів і писати їх правильно. До скорочень, що не потребують спеціальних пояснень, належать такі: та ін. – та інші; див. – дивись; і т. д. – і так далі; і под. – і подібне; проф. – професор; доц. – доцент; акад. – академік.

Якщо в тексті роботи використовується маловідоме скорочення, то воно має бути розшифроване при першому згадуванні. Для цього термін спочатку пишуть цілком, а поряд (у дужках) скорочено. Наприклад: Літературно-художній антропонім (ЛХА).

Скорочення мають бути однаковими впродовж усього тексту. Якщо в роботі забагато скорочень, то в текст роботи перед змістом вводиться така структурна одиниця, як «Перелік умовних скорочень».

Висновки

Логічним завершенням кваліфікаційної роботи магістра є висновки. Головна їх мета - підсумки проведеної роботи. Зазвичай висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень, методичних рекомендацій. Дуже важливо, щоб вони відповідали поставленим завданням. У висновках необхідно зазначити не тільки те позитивне, що вдалося виявити в результаті вивчення теми, а й недоліки та проблеми практичного функціонування культурологічних і документальних систем, а також конкретні рекомендації щодо їх усунення. Основна вимога до підсумкової частини – не повторювати змісту вступу, основної частини роботи і висновків, зроблених у розділах.

Висновки є повністю власною думкою магістранта й не повинні містити цитувань чи повторювати чужі думки.

Список використаних джерел

Список використаних джерел (рекомендована кількість – не менше 50) має містити опрацьовані здобувачем навчальну, методичну літературу з проблематики обраної теми. У списку необхідно вказувати тільки ті джерела, на які є покликання в тексті дипломної роботи. Бібліографічний опис складають безпосередньо за друкованим твором або виписують із каталогів повністю без скорочень і пропусків будь-яких елементів. Порядок розміщення використаних джерел у списку подається в алфавітному порядку.

Здобувачам вищої освіти варто усвідомлювати специфіку освітнього процесу та виконання наукових робіт в умовах повномасштабної війни і враховувати проєкт Закону про внесення змін до деяких законів України щодо заборони використання джерел інформації держави-агресора або держави-окупанта в освітніх програмах, у науковій та науково-технічній діяльності (реєстр. №7633), поданий народним депутатом України Совсун І.Р. та іншими народними депутатами України і прийнятий Верховною Радою України за основу 1 грудня 2022 року. У Законопроєкті передбачено розроблення механізмів захисту освітньої та наукової сфер в Україні від російської пропаганди та поширення загарбницької геополітичної ідеології російського уряду через наукові дослідження, академічні тексти та джерела інформації в цих сферах: «Пропонується внести зміни до законів України «Про освіту» та «Про наукову і науково-технічну діяльність», закріпивши загальні принципи захисту освітньо- інформаційного та наукового простору України від російського впливу. Зокрема, законопроектом вводяться обмеження на використання посилань в освітніх програмах та наукових дослідженнях на джерела інформації, створені на території, державною мовою, громадянами та юридичними особами держави- агресора». Тому авторам потрібно виважено поставитися до укладання списку літератури, зокрема уникати використання російськомовних джерел та виданих у росії чи білорусі.

5. ПОРАДИ ЩОДО РЕПРЕЗЕНТАЦІЇ НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ

На різних етапах написання наукового тексту, щоб забезпечити логічність думок, послідовність тез, зв'язок між частинами роботи, прийнято використовувати стандартні мовні вислови й лексико-граматичні засоби. Наприклад, актуальність теми і наукову новизну дослідження пояснюють за допомогою синтаксичних конструкцій: Актуальність теми зумовлена... Дослідження присвячене актуальній темі. Автор розглядає важливі питання сучасної. Проблема ... перебуває в центрі уваги; заслуговує на особливу увагу; посідає важливе місце; є актуальною; давно є на часі; є цілком на часі; стосується найактуальніших; цілком не є вирішеною; є малорозробленою, недослідженою; є дискусійною, не досить розробленою; фрагментарно висвітлювалася в; не була об'єктом спеціального вивчення. Важливо ... дослідити, описати (здійснити опис), узагальнити, вивчити, встановити, пояснити, систематизувати, схарактеризувати (дати характеристику), класифікувати, визначити, підсумувати, проаналізувати, з'ясувати, розробити, здійснити експеримент, простежити, укласти, виявити, експериментально перевірити.

Інформацію про історію та сучасний стан розробки питання в науковій літературі систематизують за допомогою висловів: прийнято вважати, що...; загальновідомо, що...; є думка, що...; на думку (кого?)...; згідно з точкою зору; відповідно до концепції; як вважає (вважають)...; наявні точки зору з цього питання можна класифікувати таким чином; дослідженням цієї проблеми займалися; цих поглядів дотримується (дотримуються); гіпотезу (передбачення) про... висунув (розробив).; початок напрямку (тенденції) покладено...; нову концепцію (ідею, гіпотезу, теорію тощо) розроблено...

Формулювання мети наукової роботи починають словами: метою є встановити (встановлення)...; визначити (визначення)...; проаналізувати (описати, схарактеризувати); мета статті полягає в тому, щоб...; метою роботи є дослідження...

Послідовність змісту наукового дослідження забезпечують словосполученнями і реченнями на зразок: є підстави вважати, умови та хід експерименту дозволяють висунути гіпотезу; гіпотетично можна стверджувати, перевіriamo запропоновану гіпотезу; виходячи з передбачення; однією з найважливіших особливостей (чого?)... є; об'єкт дослідження характеризується такими особливостями; об'єкт аналізу має такі специфічні якості, як; зібраний матеріал підлягає структуруванню; матеріали здійсненого обстеження дозволяють згрупувати (класифікувати, узагальнити, уточнити, конкретизувати); за структурою можна виокремити; ми зафіксували... (виявили, з'ясували, описали)...

Під час критичного аналізу певних явищ науковці використовують мовні формули, які засвідчують ставлення до думок, тверджень інших дослідників. Наведемо кілька груп таких мовних формул:

1. Дієслова, що засвідчують констатацію фактів: зазначив, запропонував, наголошував, займався та ін.

2. Лексико-граматичні засоби, що виражають схвалення тверджень інших авторів (слухний/слухно, справедливий/справедливо, без сумніву, безперечно); впевненість (є впевненість в тому, що; безумовно, що; не можна не зважати на те, що; доведено, що; загальновідомо, що; очевидно, що; немає сумніву щодо; ці факти переконують; можна з упевненістю сказати; доцільно взяти до уваги та ін.), непогодження, спростування попередніх результатів (не можна не заперечити; не можна погодитися; автор, на наш погляд, помиляється стосовно; є серйозні розбіжності в поглядах на; можна спростувати наведену думку; автор дотримується нетрадиційного погляду на; автор не висвітлив питання; авторська позиція суперечить, висновки не підтверджуються фактами; є дискусійним питання про; сумнів викликають статистичні дані; низку зауважень виникає при...).

3. Мовні конструкції для висловлення припущення: можна висловити припущення, припустімо що, є підстави висунути гіпотезу, доречно проаналізувати ситуацію, припустивши...

Висновки, рекомендації, пропозиції формулюють, використовуючи вислови: таким чином, проведене дослідження (аналіз) підтверджує, що...; отже, є всі підстави зробити такий висновок; як підсумок зазначимо, що; дані здійсненого аналізу дозволяють зробити висновок про; отже, можна впевнено стверджувати, що; сформулюємо основні висновки та рекомендації; описана в роботі методика є; підсумовуючи все сказане (результатами), відзначимо, що; підбиваючи підсумки, сформулюємо; можна зробити низку висновків; здійснене дослідження дозволяє зробити такі висновки; дослідження дало можливість сформулювати такі висновки та ін.

6. ВИМОГИ ДО ТЕХНІЧНОГО ОФОРМЛЕННЯ РОБОТИ

Обсяг кваліфікаційної роботи магістра 50 – 70 сторінок друкованого тексту (без урахування списку використаних джерел та додатків). Текст роботи друкується на одному боці аркуша (за винятком титульного аркуша) з використанням шрифтів текстового редактора Word (Times New Roman) розміру 14 через 1,5 інтервалу. Текст роботи слід друкувати, залишаючи поля (береги) таких розмірів: ліворуч – 30 мм, праворуч – 15 мм, знизу – 20 мм, угорі – 20 мм.

Назви структурних частин роботи – «ЗМІСТ», «ПЕРЕЛІК УМОВНИХ СКОРОЧЕНЬ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «ДОДАТКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ» друкуються по центру сторінки великими літерами жирним шрифтом:

- номери розділів проставляються арабськими цифрами, після яких крапка не ставиться;
- назва розділу друкується у наступному рядку від межі лівого поля аркуша (тобто починається не після номера розділу, а під словом «РОЗДІЛ»);
- номер підрозділу є складним і складається з номера розділу в межах роботи і порядкового номера підрозділу в межах розділу, які між собою розділяються крапкою. Наприклад: 1.1., 1.2., 2.1., 2.2. і т. д.;
- номер підрозділу починається від межі лівого поля, після номера ставиться крапка. У цьому ж рядку після крапки з великої літери рядковими літерами звичайним шрифтом друкується назва підрозділу. Текст кожного РОЗДІЛУ починається з нового аркуша. Текст нового підрозділу продовжується на тій же ж сторінці, на якій закінчився попередній підрозділ, якщо відстань до кінця сторінки більша, ніж 6 рядків. Якщо відстань до кінця сторінки складає менше 6 рядків, то новий підрозділ доцільно перенести на іншу сторінку. Крапка після назв структурних частин роботи не ставиться.

Нумерацію сторінок, розділів, підрозділів, пунктів, підпунктів, рисунків, таблиць, формул подають арабськими цифрами без знака №. Першою сторінкою роботи є титульний аркуш, який включають до загальної нумерації сторінок роботи. Нумерація здійснюється 12 кеглем. Нумерація сторінок проставляється,

починаючи зі вступу в правому верхньому куті сторінки без крапки в кінці, але з врахуванням попередніх структурних частин (титульний аркуш, анотація, перелік умовних позначень, зміст).

Дуже часто під час написання наукових робіт використовують діаграми. Діаграма – графічне зображення, що представляє відношення між деякими поняттями, і подається в певній нотації.

7. СПІВПРАЦЯ З НАУКОВИМ КЕРІВНИКОМ

Керівниками магістерських робіт призначають осіб із числа професорсько-викладацького складу університету, а також наукових співробітників і висококваліфікованих фахівців навчальних закладів, установ, відомств з урахуванням взаємного узгодження (керівник, магістрант).

Керівник магістерської роботи зобов'язаний:

- разом із магістрантом скласти завдання на магістерську роботу не пізніше чотирьох місяців до закінчення університету;
- надати магістрантам допомогу щодо розробки календарного плану графіка на виконання магістерської роботи;
- рекомендувати магістрантам необхідну основну літературу, довідково-нормативні й інші джерела за темою магістерського дослідження;
- провести консультації відповідно до плану-графіку;
- проконтролювати хід виконання роботи й нести відповідальність за її своєчасне і якісне виконання до моменту захисту;
- перевірити текст роботи під час написання окремих розділів, зробити зауваження й вказати на недоліки для своєчасного їх усунення;
- скласти відгук про магістерську роботу, в якому надати мотивований висновок щодо її допуску до захисту;
- бути присутнім на захисті магістерського дослідження.

Після обрання теми студент консультується з науковим керівником, узгоджує план роботи. На певних етапах виконання магістерської студент повинен повідомляти керівника про хід дослідження, у разі необхідності звертатися по допомогу.

Рішенням випускної кафедри затверджують й доводять до студентів календарний план-графік виконання магістерських робіт із вказівкою послідовності виконання окремих етапів.

Подальша робота над магістерським дослідженням пов'язана із добором джерел, що висвітлюють певні аспекти обраної проблеми. Перелік таких джерел

може бути запропонований науковим керівником або складений і доповнений магістрантом самостійно. Такими джерелами можуть виступати: довідкова література (словники, довідники, енциклопедії), матеріали науково-практичних конференцій, статті у фахових виданнях України, дисертації на здобуття наукового ступеня кандидата або доктора наук зі спеціальності, в межах якої виконується магістерське дослідження, автореферати до них, монографії, навчальні посібники, а також різні електронні джерела.

Аналіз джерел дозволить скласти план-проспект магістерського дослідження, в якому висвітлено його науковий апарат (актуальність, мета і завдання дослідження, його об'єкт, предмет, гіпотеза, методи, база, прогнозовані науково-практична значущість і апробація результатів дослідження, публікації магістранта, структура роботи тощо) та орієнтовний зміст. План-проспект має бути узгоджений з науковим керівником, що дозволить перейти до безпосереднього написання магістерської роботи та її подальшого оформлення згідно з викладеними нижче вимогами.

Поточний контроль над ходом виконання графіка магістерського дослідження здійснює науковий керівник. Після отримання завершеного варіанту кваліфікаційної роботи керівник складає відгук роботи, в якому:

- відбито стислий перелік основних питань, розглянутих у випускній кваліфікаційній роботі, глибину викладу матеріалу, співвідношення щодо обсягу окремих частин роботи й ступеня їх значущості;
- схарактеризовано роботу з огляду на її актуальність та практичну значущість поставлених у роботі завдань;
- визначено позитивні елементи роботи, вказано ступінь самостійності слухача в прийнятті окремих рішень, обґрунтованні висновків і наукової значущості запропонованих рекомендацій;
- висвітлено ставлення слухача до виконання роботи;
- зроблено висновок щодо рекомендованої оцінки та присвоєння магістрантові відповідної кваліфікації.

Завершена й перевірена науковим керівником магістерська робота підлягає рецензуванню. Рецензент має бути визнаним фахівцем тієї галузі, в межах якої виконувалося магістерське дослідження, мати науковий ступінь.

8. РЕЦЕНЗУВАННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Допускають внутрішнє рецензування співробітниками університету, що не працюють на кафедрі, на якій виконується магістерське дослідження. Рецензентові для ознайомлення з роботою й підготовки рецензії приділяється до 7 днів.

У рецензії мають бути відображені:

- Актуальність теми випускної кваліфікаційної роботи.
- Переконливість аргументації у визначенні цілей і завдань дослідження.
- Ступінь і повнота відповідності зібраних матеріалів меті й завданням дослідження.
- Якість обробки матеріалу.
- Відповідність змісту й оформлення роботи пред'явленим вимогам.
- Обґрунтованість зроблених висновків і пропозицій.
- Теоретична й практична значущість виконаного дослідження.
- Конкретні зауваження по змісту, висновках, рекомендаціях, оформленні роботи із вказівкою розділів і сторінок.
- Рекомендації з оцінки магістерської роботи.
- Закінчується рецензія словами: «рекомендована оцінка ...» (за 100-бальною шкалою).

За декілька днів до захисту магістранту-випускнику надається можливість ознайомитися з рецензією. На випадок, якщо критичні зауваження рецензента мають принциповий характер, студент має можливість виправити недоліки роботи. Студенти повинні пам'ятати, що магістерські роботи, які не мають письмового відгуку наукового керівника та письмової зовнішньої рецензії, до захисту не допускаються.

9. АПРОБАЦІЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЗАХИСТ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

Наукові здобутки магістранта мають бути відображені в його публікаціях та апробовані участю в наукових конференціях різного рівня.

До публічного захисту допускається робота, яку подали на кафедру:

- у переплетеному вигляді;
- у встановлений термін;
- з особистим підписом автора на останній сторінці;
- за наявності реєстраційного номера, дати та підпису завідувача кафедри на звороті титульної сторінки;
- за наявності подання (позитивного висновку) наукового керівника;
- за наявності рецензії науковця.

Для захисту кваліфікаційних робіт магістрів створюється екзаменаційна комісія (ЕК). Робота подається і реєструється на кафедрі не пізніше ніж за 10 днів до встановленого терміну захисту і передається науковому керівнику. Науковий керівник оформляє подання (висновок про роботу), у якому рекомендує або не рекомендує її до захисту. Зареєстрована робота з відповідним відгуком передається для написання рецензії. Рецензент повинен повернути роботу з рецензією секретарю ЕК не пізніше ніж за 1 добу до встановленого терміну захисту. Форма написання рецензії затверджується кафедрою та передбачає низку моментів, які є обов'язковими. До них належать:

- визначення актуальності обраної студентом теми;
- оцінка визначених у роботі об'єкта, предмета, мети та завдань дослідження, запропонованого ним плану (змісту) роботи;
- оцінка конкретної особистої участі автора в одержанні результатів, викладених у дипломній роботі; ступеня обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у роботі; теоретико-прикладної значимості отриманих результатів дослідження і рекомендацій із подальшого їх використання;

- оцінка структури роботи, мови, стилю, грамотності викладу наукового матеріалу;
- висновок щодо наявності в роботі позитивних моментів;
- висновок щодо наявності в роботі недоліків, виклад недоліків у систематизованому вигляді з відповідними конкретними прикладами;
- остаточний висновок щодо ступеня відповідності випускної роботи тим вимогам, які ставляться до такого виду робіт у вищому навчальному закладі – «повністю відповідає», «в основному відповідає», «повністю не відповідає», – пропозиція щодо можливої конкретної оцінки випускної роботи на захисті в ЕК. Рецензія може бути написана рецензентом власноручно чи надрукована з обов'язковим зазначенням дати її написання та особистим підписом. Негативна рецензія не є підставою для відхилення роботи від її захисту.

Недоліки, виявлені рецензентом при вивченні роботи, за своїм характером та змістом можуть розглядатись як:

- недоліки теоретичного характеру – неповнота чи поверховість розгляду окремих питань, компілятивний характер дипломної роботи, суперечливість позицій автора, невірна оцінка чинних теоретичних положень, відсутність власних висновків та пропозицій тощо;
- невідповідність сучасному стану – розгляд явищ чи подій, які вже відбулися в минуле як реальних;
- недоліки технічного характеру – неповне чи неточне наведення в роботі назв та окремих положень нормативних актів, неточний їх переклад, невірне посилання на джерела їх опублікування тощо;
- недоліки редакційного характеру – помилкові чи неточні покликання на літературні джерела, орфографічні та пунктуаційні помилки. Крім указаних, можуть мати місце й інші недоліки: порушення загальних вимог до оформлення роботи (перевищення обсягу, відсутність обов'язкових складових змісту чи вступу, недоліки в зовнішньому оформленні роботи тощо), невиправдані запозичення з літератури.

Здобувачі вищої освіти філологічного факультету проходять попередній захист магістерської роботи, мета якого – підтвердити готовність до основного захисту. На попередній захист здобувач повинен подати готову кваліфікаційну роботу, оформлену відповідно до чинних стандартів з відгуком наукового керівника. Попередній захист призначається завідувачем кафедри зазвичай не пізніше ніж за два тижні до засідання Екзаменаційної комісії. Магістрант коротко інформує про тему, про структуру, кількість джерел та обсяг. Керівник підтверджує інформацію, звітує про рівень унікальності та дотримання вимог.

До захисту дипломної роботи здобувач вищої освіти готує виступ (стилий, інформативний, добре структурований) та узгоджує з науковим керівником. Виступ на захисті варто розпочати зі звертання до присутніх (наприклад: Шановні голово та члени комісії, присутні! До вашої уваги / Вашій увазі пропоную короткий виклад дипломної роботи ...). У виступі потрібно коротко обґрунтувати актуальність і новизну дослідження; ознайомити присутніх із метою та завданнями; назвати структурні частини (наприклад: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і додатків); проаналізувати зміст основної частини й відзначити найсуттєвіші результати.

Важливі також такі вимоги: мовлення доповідача має бути унормованим, точним, переконливим, виразним, що залежить від темпу, гучності й інтонації. Для цього заздалегідь потрібно кілька разів озвучити написане (звісно, читати треба уважно, вдумливо, спокійно, дотримуючись усіх норм усного мовлення). Спокійна манера викладу завжди імпонує слухачам. Важливо врахувати, що краще сприймаються на слух прості речення, не обтяжені розлогими міркуваннями чи громіздкими прикладами.

На завершення потрібно подякувати членам комісії та всім присутнім за увагу (Дякую за увагу!). Після виступу, який триває орієнтовно 8 – 10 хвилин, члени комісії ставлять запитання. Далі слово надається для зачитування рецензії. Після виступу рецензента студент відповідає на запитання членів комісії, які стосуються дослідження, демонструючи вміння логічно й аргументовано

висловлювати свої думки й відстоювати власну позицію на зауваження і пропозиції рецензента. До захисту бажано підготувати й мультимедійну презентацію.

Захист магістерської роботи відбувається у встановлені кафедрою терміни в присутності членів державної екзаменаційної комісії (ДЕК), до складу якої входять провідні викладачі кафедри. Очолює ДЕК визнаний фахівець тієї галузі, в межах якої виконувалися магістерські дослідження. До захисту кожен магістрант має підготувати доповідь (на 5-7 хв.) та презентацію, в яких відобразити власні наукові здобутки. По закінченні доповіді магістрант відповідає на запитання членів ДЕК. Подальший захист супроводжується виступом наукового керівника, який характеризує особистісні й ділові якості магістранта, надає оцінку виконаній роботі. Наприкінці захисту Голова ДЕК оголошує зміст представленої рецензії. Оголошення результатів захисту для всіх магістрантів відбувається після їх обговорення членами ДЕК.

Окремі частини магістерських робіт, що містять цінні рішення та пропозиції, ДЕК рекомендує до друку у фахових виданнях України. Магістранти, що виявили здібності до наукової роботи, виконали магістерське дослідження на високому науковому рівні можуть бути рекомендовані до подальшої наукової діяльності в аспірантурі. Оцінка за виконання магістерської роботи виставляється після усного захисту здобувачем свого дослідження.

Якщо захист магістерської роботи визнаний незадовільним, ДЕК встановлює, чи може студент подати на повторний захист ту саму роботу з доопрацюванням, або він повинен опрацювати нову тему, визначену кафедрою. Повторний захист проходить у наступний термін роботи ДЕК протягом одного року після закінчення навчання в університеті. Відтак, при виконанні магістерської роботи студент зобов'язаний:

- обґрунтувати вибір теми магістерської роботи;
- подати на випускню кафедру заяву із проханням дозволити виконання магістерської роботи з обраної теми;

- разом із науковим керівником скласти індивідуальне завдання на виконання магістерської роботи;
- дотримуватися розробленого разом із науковим керівником календарного плану-графіка виконання роботи;
- представляти текст окремих розділів науковому керівникові (консультантові) для перевірки;
- вносити зміни й корективи в зміст роботи відповідно до вимог і зауважень наукового керівника (консультанта) для забезпечення її якості;
- виконувати магістерську роботу відповідно до вимог діючого освітнього стандарту;
- нести відповідальність за обґрунтовані в магістерській роботі рішення, зроблені висновки, рекомендації, а також за вірогідність усіх даних і розрахунків;
- представити вчасно магістерську роботу на перевірку керівникові;
- одержати рецензію на магістерську роботу.

Захист магістерських робіт відбувається у встановлений кафедрою термін у присутності здобувачів та комісії.

10. ОЦІНЮВАННЯ МАГІСТЕРСЬКОЇ РОБОТИ

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Під час оцінювання враховуються: дотримання вимог до написання кваліфікаційних робіт, якість самого наукового дослідження, уміння аргументовано захистити сформульовані положення та висновки. Критерії оцінювання враховують:

- 1) актуальність обраної теми та ступінь її реалізації;
- 2) чіткість формулювання мети і завдань дослідження;
- 3) повноту охоплення літературних джерел та їх критичного огляду;
- 4) творчий підхід до написання кваліфікаційної роботи та самостійність викладу матеріалу;
- 5) якість та ґрунтовність наукового, теоретичного, методологічного та практичного аналізу визначеної проблеми;
- 6) логічність та аргументованість отриманих результатів;
- 7) дотримання вимог до оформлення структурних частин дипломної роботи;
- 8) змістовність та логічність доповіді магістранта під час захисту про основні результати дослідження;
- 9) правильність і чіткість відповідей на запитання членів комісії та осіб, присутніх на захисті.

Оцінка «Відмінно» (90–100 балів) ставиться магістрантам за умови повного розкриття теми і мети дослідження, дотримання всіх вимог до виконання й оформлення кваліфікаційної роботи, наявності в ній елементів самостійного наукового аналізу, чіткого формулювання результатів дослідження і логічних висновків, які розкривають поставлені завдання, творчого підходу до висвітлення досліджуваної проблеми, дотримання охайності в оформленні роботи. Доповідь магістранта на захисті змістовна, проголошена вільно, відповіді на запитання правильні та логічно аргументовані.

Оцінка «Добре» (74–89 балів) виставляється магістранту, тема роботи якого розкрита, але трапляються незначні недоліки в оформленні теоретичної чи практичної частини дослідження, поверхово зроблений аналіз літературних джерел, недостатньо вдало сформульовані результати дослідження й висновки, робота загалом оформлена згідно з чинними вимогами, проте містить окремі несистематичні помилки та стилістичні огріхи. Доповідь на захисті логічна, але відображає не всі змістові акценти магістерської роботи, відповіді на запитання правильні і стислі.

Оцінку «Задовільно» (60–73 бали) магістрант отримує, якщо недостатньо розкрита тема роботи, її зміст не відповідає цілком меті дослідження, здійснено поверховий аналіз теоретичних засад дослідження, наявний недостатній обсяг фактичного матеріалу, розділи мають реферативний характер, не містять аналізу літературних джерел та елементів наукового дослідження, висновки сформульовані з надмірною узагальненістю, неправильне оформлення роботи. Доповідь на захисті прочитана за текстом, не всі відповіді на запитання правильні і повні.

Оцінку «Незадовільно» (0–59 балів) ставлять здобувачеві в тому випадку, коли не розкрита тема дослідження, мета і зміст роботи погано пов'язані між собою, відсутній аналіз літературних джерел, переважає описовість і реферативність матеріалу, виконання дослідження має випадковий, несистемний характер, висновки не видаються достовірними, трапляються суттєві огріхи в оформленні роботи. Доповідь на захисті прочитана, відповіді на запитання комісії неточні або неповні.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Важинський С.Е. Методика та організація наукових досліджень: навч. посіб. Суми: Вид-во СумДПУ імені А.С.Макаренка, 2016. 257 с.
2. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. для студ. вищ. навч. заклад. Київ: Кондор, 2019. 205 с.
3. Методичні рекомендації для написання та захисту кваліфікаційної роботи магістра з сучасної української мови та методики викладання української мови для здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти галузі знань 01 Освіта / Педагогіка спеціальності 014 Середня освіта предметної спеціальності 014.01 Середня освіта. Українська мова і література освітніх програм «Українська мова і література», «Українська мова і література. Англійська мова і література» / Укладачі: Вегеш А.І., Лавер О.В. Ужгород, 2024. 66 с.
4. Методичні рекомендації щодо виконання наукових робіт студентами ОКР бакалавра, спеціаліста та магістра / Уклад. О.Л. Козачишина, Є.Л. Ліпська, О.О. Змієвська. Вінниця: ВДПУ імені М. Коцюбинського, 2014. 93 с.
5. Наукова робота: стилістичні поради. Навчальний посібник. / Л.Ю. Бурківська, М.І. Венгринюк, В.М. Пахомов. Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. 92 с.
6. Національний стандарт України. Інформація та документація. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою. Загальні вимоги та правила. (2014). ДСТУ 3582:2013. Київ: Мінекономрозвитку України. URL: http://oipop.edsp.net/public/repository/dstu_3582_2013_skorochennya_sliv_krayinskoyu_movoyu.pdf
7. Національний стандарт України. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання

- (2016). ДСТУ 8302:2015. Київ: ДП «УкрНДНЦ». URL: http://knmu.kharkov.ua/attachments/3659_8302-2015.PDF
8. Омельковець Р.С. Діалектна лексика Західного Полісся: методичні рекомендації для написання курсових та дипломних робіт. Луцьк: П.П. Іванюк В.П., 2017. 34 с.
  9. Основи наукових досліджень. Організація самостійної та наукової роботи студента: навч. посіб. / Я.Я. Чорненький, Н.В. Чорненька, С.Б. Рибак [та ін.]. Київ: Вид. дім «Професіонал», 2006. 208 с.
  10. Основні вимоги до оформлення списку літератури за новими стандартами: методичні рекомендації / уклад.: М.П. Гребенюк, Г.З. Шевчук. Луцьк: ВІППО, 2019. 60 с.
  11. Основні вимоги до змісту, оформлення та застосування мультимедійних презентацій. URL: <http://hmapo-pedagogics.kh.sch.in.ua/news/id/12>

Нормативні документи

1. Наказ МОН «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0155-17#Text>
2. Положення про атестацію здобувачів вищої освіти та екзаменаційну комісію у Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11070>
3. Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357>
4. Положення про академічну доброчесність в Ужгородському національному університеті. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>
5. Положення про дипломну роботу (дипломний проєкт). URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/11106>

1. Закон України «Про вищу освіту». URL: <http://fedmet.org/analytics/zakon-ukraini-pro-vishhu-osvitu/> (20.07.23)
2. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання» з урахуванням правок (код УКНД 01.140.40). Київ, 2016. URL: https://kubg.edu.ua/images/stories/podii/2017/06_21_posylannia/dstu_8302.pdf (20.07.23).
3. Ковалів Ю. Абетка дисертанта: методичні принципи написання дисертації. Посібник. Київ, 2009.
4. Міністерство освіти і науки України. Керівникам закладів вищої освіти Щодо забезпечення академічної доброчесності у закладах вищої освіти. Лист від 24.10.2017 року. URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>(20.07.23).
5. Папіш В. Магістерська робота з української мови: виконання, оформлення, захист: метод. посіб. для студентів філол. факультету (спеціальність «Українська мова і література»). Ужгород, 2012.
6. Положення про організацію освітнього процесу в Державному вищому навчальному закладі «Ужгородський національний університет» (затверджене наказом ректора ДВНЗ «УжНУ» №61/ 01-04 від 24.12.2021 р. – Ужгород: ДВНЗ «УжНУ». URL: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/31357> (20.07.23).
7. Токмань Г. Методика навчання української літератури в середній школі: підручник. Київ, 2012.
8. Целуйко М. Методичні рекомендації щодо виконання і захисту магістерських робіт: Комплекс навч.-метод.матералів з курсу для студентів спеціальності «Політологія». Харків, 2012. 32 с.
9. Швед М. Самостійна робота здобувача : навч.-метод. посіб. Львів, 2013. 32 с.

Інформаційні ресурси в мережі Інтернет

1. Вебсайт ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти» МОН України. URL: <https://imzo.gov.ua/>
  - a. Підручники. Переліки URL: <https://imzo.gov.ua/pidruchniki/pereliki/>
  - b. Електронні версії підручників. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/yelektronn-vers-pdruchnikv/>
  - c. Модельні навчальні програми. URL: <https://imzo.gov.ua/model-ni-navchal-ni-prohramy/movno-literaturna-osvitnia-haluz/>
2. Веб-ресурс НУШ. URL: <https://nus.org.ua/>
3. Всеосвіта – Національна освітня платформа. URL: <https://vseosvita.ua/>
4. Електронне видання «Словники України». URL: <https://lcorp.ulif.org.ua/dictua/>
5. Електронний репозитарій ДВНЗ «Ужгородський національний університет». URL: <https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/>
6. Електронна бібліотека «Україніка». URL: <https://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/ua/elib.exe?C21COM=F&I21DBN=AUTHOR&P21DBN=UKRLIB>
7. Енциклопедія українознавства [Електронний ресурс]: в двох томах: електронна версія видання / під головною редакцією проф. д-ра Володимира Кубійовича і проф. д-ра Зенона Кузелі. Мюнхен; Нью-Йорк, 1949-52. URL: <http://litopys.org.ua/encycl/eui.htm>
8. Інститут української мови НАН України. URL: <https://iul-nasu.org.ua/>
  - a. Бібліотека. URL: <https://iul-nasu.org.ua/biblioteka.html>
  - b. Періодичні видання Інституту української мови НАН України. URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya.html>
    - Журнал «Українська мова». URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya/zhurnal-ukrayinska-mova.html>
    - Збірник наукових праць «Термінологічний вісник». URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya/zbirnyk-naukovyh-prats-terminologichnyj-visnyk.html>
    - Збірник наукових праць «Студії з ономастики та етимології». URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya/zbirnyk-naukovyh-prats-studiyi-z-onomastyky-ta-etymologiyi.html>
    - Збірник «Культура слова». URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya/zbirnyk-kultura-slova.html>
    - Збірник наукових праць «Лексикографічний бюлетень». URL: <https://iul-nasu.org.ua/periodychni-vydannya/zbirnyk-naukovyh-prats-leksykografichnyj-byuleten.html>
9. Інститут мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України. URL: <https://www.inmo.org.ua/>
  - 9.1. Бібліотека Інституту мовознавства ім. О.О.Потебні НАН України. URL: <https://www.inmo.org.ua/library.html>

- 9.2. Архів журналу «Мовознавство». URL: <https://www.inmo.org.ua/jm/архив-zhurnalu.html>
10. Комунальний заклад «Закарпатська обласна універсальна наукова бібліотека ім. Ф.Потушняка» Закарпатської обласної ради. URL: <https://www.biblioteka.uz.ua/chapter/about/>
- а. Відділ наукової інформації та бібліографії Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Ф. Потушняка. URL: <https://www.biblioteka.uz.ua/category/>
- б. Відділ краєзнавства Закарпатської обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Ф. Потушняка URL: <https://www.biblioteka.uz.ua/category/>
11. Лінгвістичний портал MOVA.info [Електронний ресурс] / Київ. нац. ун-т імені Тараса Шевченка, Ін-т філології. URL: <http://www.mova.info/>
12. Міністерство освіти і науки України. URL: <https://mon.gov.ua/>
13. Міністерство соціальної політики. URL: <https://www.msp.gov.ua/>
14. Мовознавство. «Ізборник». Історія України IX-XVIII ст. Першоджерела та інтерпретації. URL: <http://litopys.org.ua/index.html> URL: <http://izbornyk.org.ua/>
15. Наукова електронна бібліотека Національної бібліотеки ім. В. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
16. Національна платформа з вивчення української мови для англомовних осіб. URL: <https://ukr.lingva.ua/ukr.html>
17. Національний репозитарій академічних текстів. <https://nrat.ukrintei.ua/korysni-resursy/>
18. Освітній проєкт «Мова – ДНК нації». URL: <https://ukr-mova.in.ua/>
19. Сайт видавництва «Дивослово». URL: <https://dyvoslovo.com.ua/> 33
20. Сайт Львівської ННБУ ім. В. Стефаника. URL: <https://www.lsl.lviv.ua/index.php/uk/pro-biblioteku/>
21. Словник української мови. Томи 1-14 (А-ПРЕФЕРЕНЦІЯ) / © Український мовно-інформаційний фонд НАН України, 2015–2024. URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=1&page=0>
22. Словник української мови у 20 т. Т. 1 – 13. https://chtyvo.org.ua/authors/Slovyk_ukrainskoi_movy_U_20_tomakh/
23. Словник української мови : [в 11 т.] / [АН Української РСР, Ін-т мовознав. ім. О. О. Потебні] ; редкол.: І. К. Білодід (голова) [та ін.]. Київ : Наук. думка, 1970 – 1980. URL: <https://sum.in.ua/>
24. Українська мова: Енциклопедія [Електронний ресурс]. Київ: Українська енциклопедія ім. М.П. Бажана, 2000. 752 с. URL: <http://litopys.org.ua/ukrmova/um.htm>
25. Українська мова: Енциклопедія / НАН України, Інститут мовознавства ім. О.О. Потебні, Інститут української мови; редкол.: В.М. Русанівський (співголова), О.О. Тараненко (співголова), М.П. Зяблюк та ін. Київ: Вид-во «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 2004. 824 с. URL: <https://archive.org/details/UkrMovEnts/page/1/mode/2up>
26. Український освітній онлайн-портал для вчителів «На Урок» <https://naurok.com.ua/>

27. Цифрова бібліотека Інтернет-архів. URL: <https://archive.org/about/>

Додаток 1. Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи
магістра

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ

СТЕЦЬ ЯНА ВАСИЛІВНА

МІФОЛОГІЗМ ПОВІСТІ ОЛЬГИ КОБИЛЯНСЬКОЇ «В НЕДІЛЮ РАНО ЗІЛЛЯ
КОПАЛА»

Спеціальність 014 Середня освіта

Предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітня програма «Українська мова і література»

Дипломна робота на здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:

Тиховська Оксана Михайлівна,

доктор філологічних наук,

професор кафедри української літератури

Ужгород 2024

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ

БЕЦА ВІКТОРІЯ ФЕДОРІВНА

ШКІЛЬНА МОРФОЛОГІЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В АСПЕКТІ
СУЧАСНИХ ЛІНГВІСТИЧНИХ КОНЦЕПЦІЙ

Спеціальність 014 Середня освіта

Предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

Освітня програма «Українська мова і література.»

Дипломна робота на здобуття
другого (магістерського) рівня вищої освіти

Науковий керівник:
Лавер Оксана Володимирівна,
кандидат філологічних наук,
доцент кафедри української мови

Ужгород 2024

Додаток 2. Зворотній бік титульного аркуша

*Бланк реєстрації
кваліфікаційної роботи магістра*

Реєстрація _____
(номер)

«_____» _____ 20__ р.

_____
(підпис лаборанта кафедри)

_____
(прізвище, ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри

_____
(підпис)

_____
(ініціали, прізвище)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

«_____» _____ 20__ р.

Рецензент

_____
(підпис)

_____
(прізвище, ініціали)

_____
(науковий ступінь, вчене звання)

Зразок анотацій українською та англійською мовами

АНОТАЦІЯ

БЕЛЯК Х. М. ОСОБЛИВОСТІ ВИНИКНЕННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ПРИЗВИСК ЖИТЕЛІВ СІЛ КАЛУСЬКОГО РАЙОНУ ІВАНО-ФРАНКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ ТА ЇХ ВИВЧЕННЯ В ШКІЛЬНІЙ ЛІНГВОДИДАКТИЦІ

Дипломна робота другого (магістерського) рівня вищої освіти, кваліфікаційного ступеня «Магістр», Спеціальність 014 Середня освіта Предметна спеціальність 014.01 Середня освіта (Українська мова і література) Освітня програма «Українська мова і література. Зарубіжна література». Державний вищий навчальний заклад «Ужгородський національний університет», філологічний факультет, кафедра української мови. Ужгород, 2024. 82 с.

Дипломна робота присвячена комплексному вивченню прізвиськ жителів сіл Калуського району Івано-Франківської області. Проаналізовано 500 прізвиськ, здійснено розподіл онімів на індивідуальні та родичівські, з'ясовано мотиви творення прізвиськ калушан, окремо згруповано новітні оніми. Досліджено структурні особливості прізвиськ та їхню джерельну базу. Доведено, що прізвиська калушан наповнені змістом, мають відповідну конотацію. Запропоновано умови роботи з використання прізвиськового матеріалу в процесі навчання української мови в закладах загальної середньої та фахової передвищої освіти.

Ключові слова: антропонімія, власне ім'я, класифікація, мотиви творення, прізвисько, індивідуальні прізвиська, родичівські прізвиська, шкільний курс.

ABSTRACT

Kh. M. BELYAK. FEATURES OF THE ORIGIN AND FUNCTIONING OF NICKNAMES OF RESIDENTS OF THE KALUSH DISTRICT VILLAGES OF THE IVANO-FRANKIVSK REGION AND THEIR STUDY IN SCHOOL LINGUISTIC DIDACTICS

Diploma thesis for the second (master's) level of higher education, qualification degree "Master", Specialty 014 Secondary education Subject specialty 014.01 Secondary education (Ukrainian language and literature) Educational program "Ukrainian language and literature. World Literature". State higher educational institution "Uzhhorod National University", Faculty of Philology, Department of Ukrainian Language. Uzhhorod, 2024. 82 p.

The thesis is devoted to the comprehensive study of the nicknames of inhabitants of the Kalush district villages, Ivano-Frankivsk region. 500 nicknames were analyzed, onyms were divided into individual and relative ones, the motives behind the creation of nicknames of the Kalush residents were clarified, and the newest onyms were grouped separately. The structural features of nicknames and their source base have been studied. It has been proven that nicknames of the Kalush residents

are full of meaning and have the appropriate connotation. Working conditions for the use of nickname material in the process of teaching the Ukrainian language in institutions of general secondary and professional pre-higher education are proposed.

Keywords: anthroponymy, proper name, classification, motives of creation, nickname, individual nicknames, relative nicknames, school course.